

De

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

Christelijk
sociaal

Ouder worden,
oud zijn

Menselijk
verstand en
goddelijke
wijsheid

Catechese

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie Prof. dr. Ad de Bruijne
(hoofdredacteur), drs. Heleen Sytsma - van Loo
(eindredacteur), drs. Bas Luiten, drs. Janneke Burger -
Niemeijer, dr. Hans Schaeffer

Brede redactie Kernredactie plus prof. dr. Erik
de Boer, prof. dr. Sander Griffioen, prof. dr. Gert
Kwakkel, Jan Westert

Beeldredactie drs. Frouckje van der Wal

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie,
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat
met (abonnementen)administratie te maken
heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar
De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie |
www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 96

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 49,95 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-

- abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december
- opzegging van het abonnement dient 1 maand
voor aanvang van het nieuwe abonnementsjaar
schriftelijk of per e-mail te geschieden
(voor 1 december)

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en
slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99

*Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het
niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.*

Coverfoto: Jan Haveman

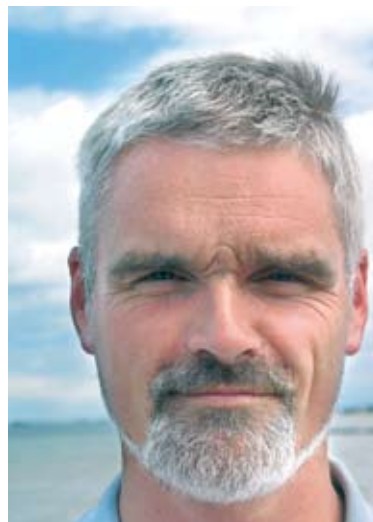
www.dereformatie.nl

SYNODE EN VERBONDENHEID

TEKST: AD DE BRUIJNE, HOOFDREDACTEUR ///

Deze week begint de Generale Synode van Harderwijk. Zij moet spreken over belangrijke onderwerpen. Er ligt een concept voor een nieuwe kerkorde, waarover sommigen enthousiast zijn, terwijl tegelijk 'rechts' en 'links' bezwaren klinken. Verder stimuleert een bezinningsstuk het nadenken over vrouwelijke ambtsdragers. Het voorstel is dat een nieuw deputaatschap besluiten daarover zal voorbereiden. Deputaten 'kerkelijke eenheid' melden voortgang in de gesprekken met de Nederlands gereformeerde kerken, vooral rond het verstaan van de Bijbel, maar ook bij thema's als kinderdoop, geestesgaven en kerk. Kunnen de contacten een nieuwe fase ingaan, of maken sommigen binnen de kerken daartegen terecht bezwaar? Tegelijk moet de synode beoordelen of de GKv wel aanwezig had moeten zijn op de zogenaamde Nationale Synode. En zo wachten er meer thema's - van bezinning op huwelijk en samenwonen tot modernisering van de liturgische formuleren, en van betrokkenheid op buitenlandse kerken en wereldwijde nood tot het risico dat radio- en televisiekerkdiensten moeten verdwijnen.

In onze gefragmentariseerde leefcontext zijn we minder betrokken bij zo'n synode dan vroeger. We concentreren ons liever op onze persoonlijke leefwereld en onze plaatselijke situatie. Tegelijk verlangen we naar verbondenheid. We laten ons betrekken in allerlei netwerken, die we vaak zelf uitkiezen. Misschien is het goed te bedenken dat ook een synode vorm geeft aan verbondenheid. Daarbij gaat het niet om een netwerk waarvoor je als individu of plaatselijke kerk willekeurig kunt kiezen. Het gaat om de verbondenheid die Christus tussen ons gelegd heeft. Hij verbindt zich met ons allemaal en gaf zo ook plaatselijke kerken aan elkaar. De synodeafgevaardigden wensen wij toe dat zij op dat niveau zullen vergaderen, ook wanneer de meningen verschillen. En als plaatselijke kerken en individuele kerkleden moeten we niet gemakkelijk accepteren dat zo'n synode in onze context op afstand blijft. Voorbede en meeleven kun je ook bewust en met creatieve middelen oefenen. Inzet daarvoor past bij de verbondenheid die Christus gaf.

IN DIT NUMMER

176

KINDEREN BIJ JEZUS BRENGEN

Ouders zijn de eerstverantwoordelijken om hun kinderen bij Jezus te brengen. De geestelijke noodzaak van geloofsoopvoeding is dat kinderen moeten leren berouw te hebben over hun zonden en Jezus' beloften van vergeving en vernieuwing te geloven.

180

LESMATERIAAL VOOR GELOOFSONDERWIJS

Geloofsonderwijs is een belangrijke taak van de kerken. Er is in de afgelopen jaren veel materiaal voor verschenen. Redacteur Janneke Burger houdt vier nieuwe methodes tegen het licht. 'Niet elke methode past in elke visie en is geschikt voor elke catecheet'.

188

GEESTELIJKE STRIJD

Ieder die zich bezighoudt met het opsporen, aanspreken en uitdrijven van demonen moet alles opzij leggen en eerst het boek *Waarlijk vrij* van Els Nannen gaan lezen, schrijft Bas Luiten. Hij noemt het een weldadig bad in de gereformeerde theologie.

EN VERDER

179 COLUMN CHRISTELIJK SOCIAAL /// 179 WWW.DEREFORMATIE.NL /// 184 LOKAAL OUDER WORDEN, OUD ZIJN /// 186 WANDELEN MET GOD CHRISTENEN: STATUSLOZE MENSEN /// 190 BIJBELTAAL CATECHESE: OM HET LEVEN TE LEREN /// 192 MENSELIJK VERSTAND EN GODDELIJKE WIJSHEID /// 194 VRAAG EN ANTWOORD /// 194 KORT NIEUWS, PERSBERICHTEN /// 195 UIT DE KERKEN

Kinderen bij Jezus brengen

TEKST: GERWIN PRUIJSSEN, PREDIKANT TE LOPPERSUM EN WESTEREMDEN; GETROUWD, VADER VAN VIJF KINDEREN ///

Dit nummer van de Reformatie gaat over catechese – over geloofsoverdracht dus. Het is beslist belangrijk dat de kerk zich daarmee bezighoudt, in kerkdiensten, maar ook op speciale momenten als catechese en club. In dit artikel wil ik echter de nadruk leggen op geloofsoverdracht in het gezin. Bij alles wat op school en in de kerk al gebeurt, zou je bijna vergeten dat het de ouders zijn die de eerste verantwoordelijkheid hebben om hun kinderen ‘bij Jezus te brengen’.

Veel ouders¹ zitten met vragen over opvoeding. Dat kunnen meer praktische vragen zijn: hoe doe je dat, je kinderen in het geloof opvoeden? Maar ook de veel diepere vragen: hoe ga ik ermee om als mijn kind niet meer naar de kerk gaat, of aangeeft niet meer in God te geloven? Allereerst de voorvraag: hoezo is het belangrijk dat ouders hun kinderen over het evangelie vertellen? Het is goed om die voorvraag te stellen, want er is al zoveel dat zich voordoet als belangrijk! Het is belangrijk om milieubewust te leven, maar het is ook belangrijk om goed voor jezelf te zorgen. Zo kunnen belangen met elkaar botsen, en welke keus maak je dan? Zo wordt van allerlei kanten een appel op je gedaan, en steeds is het de vraag: wat doe je daarmee, welke keus maak je? In die wirwar van keuzes wil je wel de goede keuzes hebben gemaakt...

Naïef en onbevangen Waarom is het belangrijk om als ouder(s) zelf met je kind(eren) over het geloof te praten? In

Marcus 10:13-16 vind je het antwoord. Je leest daar dat ouders hun kinderen bij Jezus brachten. Dat betekent dat die ouders er bewust voor gekozen hadden om in beweging te komen en met hun kinderen naar Jezus te gaan. De achtergrond van deze geschiedenis is, dat in die dagen ouders hun kinderen bij een rabbi brachten voor zijn zegen. Datzelfde zie je gebeuren in Marcus 10. Maar Jezus zet deze gebeurtenis in een kader. Het gaat om de vraag: hoe kom je het koninkrijk van God binnen? En zo verandert dat in onze ogen zo schattige tafereeltje. Jezus zegt: ‘Je komt het koninkrijk van God binnen als je het ontvangt zoals een kind ontvangt.’ Iedereen weet hoe naïef en onbevangen een kind iets kan aanpakken. Het gaat Jezus precies om die houding. Dat is de houding om het koninkrijk van God binnen te mogen gaan. Jezus zegt dus niet dat kinderen

lievige, onschuldige en zondeloze wezentjes zijn. Jezus zegt hier: ‘Het koninkrijk van God is voor zulke kinderen en allen die het net als zo’n kind willen ontvangen!’

Je kunt het koninkrijk van God niet krijgen als je het niet wilt ontvangen als een kind.

De vraag was: is het belangrijk dat ouders zelf hun kinderen het evangelie vertellen? Ja, want alleen als je als ouders je kinderen bij Jezus brengt, komen ze bij Jezus. Alleen als ouders in

‘Alleen als ouders in beweging komen om kinderen bij Jezus te brengen, kunnen ze Jezus leren kennen’

beweging komen om ze bij Jezus te brengen, kunnen ze Jezus leren kennen. Hoe zouden ze anders over Jezus moeten horen? Ik weet ook wel dat kinderen op een christelijke of gereformeerde school over de Heere Jezus horen. Maar het punt is dit: het is de eerste verantwoordelijkheid van ouders om hun kinderen bij Jezus te brengen. Zij mogen met hun kinderen niet doen wat zij er zelf mee willen. Maar zij moeten met hun kinderen doen wat God wil: ze bij Jezus brengen!

'Dat is de dynamiek van het leven van een christen: berouw en geloof. Dat is ook de dynamiek van geloofsopvoeding'

het koninkrijk van God. Jezus zegt daar: 'Alleen wie opnieuw wordt geboren, zal het koninkrijk van God binnengaan.' Daarmee hebben we het antwoord op de vraag: wat is de geestelijke noodzaak van geloofsopvoeding? Onze kinderen moeten wedergeboren worden! Maar wat is wedergeboorte? Wedergeboorte omvat twee bewegingen: berouw over zonden en geloof in Gods beloften. Verdriet over je fouten maar blijdschap dat God ze jou vergeeft om Jezus' sterven en opstanding.

Als je dan teruggaat naar Marcus 10:13-16, snap je beter wat Jezus bedoelt met: 'Het koninkrijk van God behoort toe aan wie is zoals zij!' Het koninkrijk van God is aan jezelf en je kinderen *gegeven*. Verdiende je het om dat te krijgen? Nee. En dat is het punt waar het om gaat: dat jij en je kind Gods koninkrijk totaal onverdiend gegeven is, *dat* brengt je tot berouw en geloof. Dan ga je zeggen: 'Heer, ik heb het nergens aan verdiend, ik heb het eerder verspeeld, maar U wilt me geven dat ik met U mag omgaan en straks bij U mag wonen!'

Het koninkrijk is ons en onze kinderen gegeven op kosten van Jezus' leven en sterven. En dat brengt je tot die ontvankelijke houding als een kind. Dat maakt je nederig omdat je de ernst van je zonden beseft. Want je zonden waren zonder Jezus' dood een onoverkomelijk probleem om samen met de Heere God te kunnen leven. Maar, juist omdat God zijn koninkrijk om Jezus' wil geeft, maak je je klein om zoveel onverdiende genade.

Wedergeboren Als het gaat om geloofsopvoeding, hoe zit het met tot geloof komen van kinderen? Jezus zegt in Marcus 10:14 iets heel radicaals: het koninkrijk van God behoort toe (!) aan wie is zoals zij. Dat betekent: het koninkrijk van God is al van deze kinderen en allen die het net als zij willen ontvangen. Jezus zegt hier dus: het koninkrijk van God behoort al toe aan deze kinderen

en ook aan allen die het als een kind willen ontvangen. Het behoort hun dus al toe!

Maar als het koninkrijk van God al toebehoort aan onze kinderen, dan is het toch klaar? Wat heb je dan nog verder op te voeden in geloof? Dan is het toch voldoende als je hebt laten dopen? In Johannes 3:3 zegt Jezus net als in Marcus 10:13-16 iets over binnengaan in

Berouw en geloof Wat betekent dat concreet? Juist omdat het koninkrijk van God je uit genade is gegeven, leer je je kinderen steeds weer te ontvangen wat God ze geeft. Daarom leer je je kinderen berouw te hebben om hun zonden. Tegelijk leer je ze dat Gods beloften echt waar zijn en dat ze er echt op mogen vertrouwen dat God hun het koninkrijk heeft gegeven.

Dat is de dynamiek van het leven van een christen: berouw en geloof. Dat is ook de dynamiek van geloofsopvoeding: berouw om zonden en geloof in Gods beloften. Of, om andere woorden te gebruiken: sterven aan zonden en opstaan in Jezus' nieuwe leven (Rom. 6). Dat is de dynamiek die kinderen in het leven van hun ouders moeten terugzien en die ze in hun woorden moeten horen. Daarmee leer je ze dat ze zich niet hoeven te bewijzen om Gods koninkrijk te krijgen – als je ze dat zou leren, zouden ze gaan vertrouwen op hun eigen gerechtigheid. Nee, ze mogen het ontvangen, uit onverdiende genade. Dat brengt berouw en geloof.

Dat is de geestelijke noodzaak van geloofsopvoeding: je kinderen moeten wedergeboren worden om het koninkrijk van God binnen te gaan. Jezus leert ons de houding waarmee we door de poort van zijn koninkrijk binnengaan: berouw om de onverdiende genade dat we Gods koninkrijk binnenmogen en geloof dat Gods beloften echt waar zijn.

Maar hoe kun je er ooit rustig onder blijven, als een kind niet meer meegaat naar de kerk of als een kind aangeeft niet meer in God te geloven? Veel ouders

hebben het daar vreselijk moeilijk mee. Wat heb je aan Gods beloften dat het koninkrijk van God ze gegeven is, als je daar niets van ziet in de praktijk?

Wat heb je aan Gods

beloften dat het koninkrijk

van God ze gegeven is,

als je daar niets van

ziet in de praktijk?

Ik heb zelf nog jonge kinderen die meegaan naar de kerk en de gesprekken die we met onze kinderen hebben, maken ons blij. Ik spreek dus niet uit ervaring als ik hierover schrijf. Maar vanuit gesprekken met ouders

heb ik wel geleerd dat de neiging er heel sterk is om naar het gedrag van kinderen te kijken. Want wat ouders zien, is dat ze niet meegaan naar de kerk. En: ze zetten steeds maar niet de stap om belijdenis van hun geloof te doen. Ze zeggen dat ze niet meer in God geloven.

Wat heb je dan aan Gods beloften? Jezus leert ons om sterker op Gods beloften te focussen dan op het gedrag van kinderen. Jezus heeft in Marcus 10 niet gezegd: 'Als ze geluk hebben, krijgen ze het koninkrijk van God.' Alsof je uit het gedrag van je kinderen moet opmaken, of ze dat geluk hebben gehad of niet. Nee, in Marcus 10:14 staat: het koninkrijk van God behoort hen toe. Als God dat tegen ouders heeft gezegd, dan mogen zij erop vertrouwen dat dat

ook waar is. Dat is enorm moeilijk, om alleen daarop blind te varen. Maar zo vaar je ook blind op de belofte dat het waar is dat Jezus terugkomt. In het doopformulier (Gereformeerd Kerkenboek, blz. 721) staat: 'Op grond van deze beloften van de drie-enige God behoren gelovige ouders dagelijks voor hun kinderen te bidden en mogen zij vragen om de vervulling van de beloften van het verbond.'

In een volgend artikel hoop ik in te gaan op de vraag hoe je geloofsopvoeding in het dagelijkse leven heel praktisch vormgeeft.

Om verder te lezen:

- J.R. Beeke, *Aangaande mij en mijn huis. Het geloof gestalte geven in het gezin*. Kampen (De Groot Goudriaan), 2006.
- Karl Graustein, *Growing Up Christian. Have you taken ownership of your relationship with God?* Phillipsburg, NJ (PRP), 2005.

1 Voor de duidelijkheid: met ouder(s) bedoel ik allen die zich vanuit liefde verantwoordelijk weten voor 'hun' kinderen. Zo deelt dus ook de rest van de gemeente in de taak van geloofsopvoeding. Wij denken vaak in termen van 'echte' of 'natuurlijke' ouders. Maar 'natuurlijk' is geen Bijbelse categorie. Meer en beter daarover, W. ter Horst, *Nieuw licht. Over liefhebben, opvoeden en troosten*. Kampen (Kok), 1997. hoofdstuk 2.

✚ SAMENVATTING

Het belang van geloofsopvoeding is het belang van kinderen. Ouders zijn de eerstverantwoordelijken om hun kinderen bij Jezus te brengen. De geestelijke noodzaak van geloofsopvoeding is dat kinderen wedergeboren moeten worden, wat betekent dat ze leren berouw te hebben over hun zonden en Jezus' beloften van vergeving en vernieuwing te geloven. De draagkracht van Gods beloften van zijn koninkrijk is dat die beloften het geloof van ouders moeten sturen. Daar moeten ouders naar kijken en op vertrouwen.

JAN WESTERT, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE EN VOORZITTER VAN HET WI VAN DE CHRISTENUNIE ///

Christelijk sociaal

De ChristenUnie moet de term christelijk sociaal niet meer gebruiken, schreef iemand in het ND. De term wordt niet begrepen. Christelijk sociaal zou staan voor soft en links. De ChristenUnie staat voor christelijke politiek. Dat is duidelijker. Er zit wel wat in. De term is aan inflatie onderhevig.

Christelijk sociaal wordt in de volksmond uitgelegd als sociaal geëngageerde politiek van een christelijke partij. Zo wordt het gemakkelijk gekoppeld aan soft en linkse items. Maar christelijk sociaal is niet te vangen in links of rechts. Minister Donner noemt zich ook een christelijk sociaal denker, hoewel hij deel uitmaakt van een tamelijk rechts kabinet. Het is jammer als begrippen steeds worden geclaimd in het links-rechtsschema. 'Er is geen christelijk sociaal zonder Christus,' schreef ds. J.C. Sikkel ooit. Hij was een sociaal profeet en pionier rond 1900, de periode dat het christelijk sociaal denken opkwam.

Wie leeft in het perspectief van Christus weet dat daarmee de eigen betekenis wordt uitgedrukt. Jezus hield de mensen radicale, tegen jezelf ingaande, keuzes voor. Geen linkse of rechtse keuzes maar keuzes om te leven met hem. Zijn grote gebod kent twee lijnen: Heb God lief boven alles! En meteen daaraan gekoppeld: Heb je naaste lief als jezelf! Daar heb je de kern van een christelijk sociale lijn. Recht doen, barmhartig zijn naar de zwakkere. Durf de voeten te wassen van mensen om je heen. Och, leest u de Bergrede maar eens door. Dan weet je het weer: je leeft niet bij brood alleen! Christelijk sociaal is zo gezien een eigenzinnige term.

Er is nog een aspect in het christelijk sociaal denken. Dat denken gaat uit van een samenleving waarin burgers en hun verbanden zelf verantwoordelijkheid nemen. Abraham Kuyper karakteriseerde dat met 'sovereiniteit in eigen

kring'. Op dat punt heeft de ChristenUnie haar beleid te herijken. In het christelijk sociaal denken wordt een bescheidener rol aan de overheid toegekend dan wij in onze verzorgingssamenleving gewend zijn te doen. We denken te zeer in termen van een samenleving waar de overheid zich overal verantwoordelijk voor waant. Voor elk risico wordt de overheid verantwoordelijk gehouden. Die lijn voldoet niet meer. Christelijk sociaal betekent voor mij ook terug naar de samenleving. Meer inzetten op de burger en zijn verbanden en minder vertrouwen op een gebureaucratiseerde overheidsmaatschappij. Christelijk sociaal mag dan als politieke slogan sleets raken, als denklijn voor de ChristenUnie verdient het aanbeveling de term opnieuw uit te vinden en te verdiepen.

WWW.DEREFORMATIE.NL

Bezoek ook eens de website van De Reformatie. Bij diverse bijdragen van de afgelopen maanden zijn uitgebreidere artikelen beschikbaar die op de website staan, te vinden bij het betreffende nummer (klik op de datum in de linkerkolom).

In het nummer van 11 febr. a.s. zijn twee artikelen gewijd aan de onlangs voltooide serie *Commentaar op het Nieuwe Testament*. Redacteur Erik de Boer combineert een recensie van het laatste deel (Apostelen) met een evaluatie van de serie als geheel. In een ander artikel komt een aantal gebruikers aan het woord. Het nummer dat daarna verschijnt, D.V. op 25 febr. a.s., gaat over het thema *Christen zijn op je werk*.

De stelling van 14 jan. jl. over *De toekomst van de kerk* heeft aardig wat reacties opgeleverd. U kunt ze teruglezen op de website, onder het kopje 'Reageer', en er als u wilt ook zelf nog steeds uw mening over geven. Ook kunt u op de website uw mening geven over de volgende stelling, die bij het thema van dit nummer hoort.

Catechisatie kan prima zonder de Heidelbergse Catechismus

Lesmateriaal voor geloofsonderwijs

TEKST: JANNEKE BURGER-NIEMEIJER, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE EN KERKELIJK WERKER IN FRANEKER /// FOTO: JAN HAVEMAN

We willen graag het geloof overdragen aan onze kinderen. Natuurlijk weten we dat we dat helemaal niet kunnen; het is het werk van de Geest om de harten van jongeren aan te raken en te veranderen. Maar de Geest gebruikt mensen. Allereerst natuurlijk ouders; laten we niet het belang van de geloofsopvoeding thuis vergeten. Ook in de kerk vindt geloofsoverdracht plaats, bijvoorbeeld op catechisatie. Het is belangrijk dat we ons daar in de kerk regelmatig op bezinnen: hoe organiseren we de geloofsoverdracht voor zover die in de kerk plaatsvindt?

Sabine van der Heijden zegt in haar boek *RE:visie* dat voor goed jeugdwerk drie punten wezenlijk zijn: een kerk met visie, een eigentijdse methode en liefdevolle jeugdwerkers¹. In dit artikel beperk ik me tot de methode. De afgelopen jaren zijn er in en rond de GKv diverse methodes voor catechese op de markt gebracht. Menige ouder en catecheet zullen het overzicht kwijt geraakt zijn. Bij het kiezen voor een methode is het belangrijk om te bedenken dat het in goed jeugdwerk niet alleen draait om welke methode je gebruikt. De methode moet ingebed zijn in een goede visie en uitgedragen worden door competente mensen. Niet elke methode past in elke visie en is geschikt voor elke catecheet.

Geloof.nu Eén van de eerste gemeenten die het hele jeugdwerk op de schop nam, was Hardinxveld-Giessendam. Er is voor gekozen om de catechisatie en jeugdvereniging te combineren tot een wekelijkse mentoravond, waar jongeren in kleine groepen samenkomen met een mentor. Door een eigen leerplan-commissie is materiaal ontwikkeld dat geschikt is voor deze nieuwe vorm van jeugdwerk. De methode heet geloof.nu. (zie de website www.geloofnu.nl) Het materiaal van geloof.nu valt op door de doordachte hoofdlijn en tegelijk de klassieke weergave van de leerstof. De stof van de gereformeerde belijdenis is in een overzichtelijk schema weergegeven en wordt verbonden met heldere doelstellingen: een levende relatie met God, een plek in de gemeente, een christelijk leven in de samenleving. Dit werken vanuit doelstellingen zie je elke les terugkomen; het helpt de catecheet om zich daarop te blijven concentreren. Het is belangrijk om met jongeren te werken vanuit het verlangen dat 'ieder hart een woonplaats van Christus is' – het centrale doel van geloof.nu. Het materiaal is geschikt voor catecheten die goed in staat zijn uit wat aangeboden wordt, zelf een les samen te stellen. Die vrijheid is prettig, maar kan ook veel voorbereiding vergen. Nadeel van deze methode is de lay-out: het ziet er niet echt fris uit, maar wat oubollig door de simpele opmaak met (gratis?) plaatjes. Je kunt als catecheet zelf bladen maken, maar dat is veel werk, zeker als je wilt dat die bladen er mooi uitzien. Inhoudelijk vind ik het een nadeel dat de stof vanuit de gereformeerde belijdenis niet

in een fris kader is gezet. De woorden en begrippen worden weergegeven op een manier die wat mij betreft te weinig prikkelt tot eigen en eigentijds verwoorden van geloof. Het zou jammer zijn als dat ertoe leidt dat jongeren toch vooral op een sociaal wenselijke manier over geloof praten.

Joanne Bruins geeft catechisatie in de Herengrachtkerk in Leiden en werkt met geloof.nu. Zij geeft direct aan dat ze het een groot voordeel vindt dat de methode zo gestructureerd is opgezet. 'De lesstof is zeer gestructureerd en

herkenbaar weergegeven. Elke les heeft bovendien heldere doelen; aan de hand van die doelen bouw ik mijn les op.' Tegelijk herkent ze het bezwaar dat geloof.nu een erg theoretische insteek heeft. 'De uitleg is echt erg prekerig, daar kan ik niet zoveel mee.

Ik probeer dat in eigen woorden weer te geven en daarin meer de leefwereld van de jongeren mee te nemen. Gelukkig zijn er regelmatig leuke opdrachten; een poster maken bijvoorbeeld. Ook neem ik zelf gerust de tijd een halve

les door te praten over de vraag van één van de jongeren. Die theoretische insteek van de methode betekent wel dat ik redelijk veel tijd voor de voorbereiding nodig heb. Ik vind het leuk een filmpje of een liedje te laten zien en horen, maar het kost natuurlijk tijd om dat te vinden.'

Follow Up Een aantal jaren geleden is onder meer vanuit de Gereformeerde Hogeschool een nieuw, interkerkelijk catecheseproject gestart: Follow Up. In de afgelopen jaren zijn meer dan 30 deeltjes verschenen voor alle leeftijdsgroepen. Bij deze methode is duidelijk geïnvesteerd in de vormgeving: het ziet er fris en bruikbaar uit. En het houdt het verrassend voor de catechisant als er bij elk onderwerp – elke zeven weken – weer een nieuw boekje wordt uitgereikt.

Deze methode onderscheidt zich van andere door de eigentijdse didactiek: er hoort een visie op leren bij waarin vanuit het startpunt van de catecheet gewerkt wordt. Ook wordt kennis alleen als zinvol beschouwd als de relevantie ervan duidelijk gemaakt kan worden. Dat zie je telkens in Follow Up gebeuren: vanuit de context naar de stof en weer terug. Voor veel catecheten is

'Het is het werk van de Geest om de harten van jongeren aan te raken en te veranderen. Maar de Geest gebruikt mensen'

dat buitengewoon prettig; ze hoeven niet telkens zelf de stap te maken van context naar geloofskennis. Het kan ook lastig zijn: de hoofdlijn van de geloofskennis is minder duidelijk aanwezig. Door de keuze de geloofskennis geïntegreerd met de leefwereld aan te bieden, kan de uitdieping van de geloofskennis in het gedrang komen. Ook de samenhang van de geloofskennis zou meer geëxpliciteerd kunnen worden. Een ander nadeel kan zijn dat alles al helemaal uitgeschreven is. Als je je als catecheet niet kunt vinden in de beschrijving van de context van waaruit de stap naar de geloofsinhoud wordt gemaakt, dan heb je niet zoveel aan dat betreffende onderdeel. Er is weinig ruimte om als catecheet een andere verwoording van bijvoorbeeld de balans tussen geloofskennis en leefwereld te hebben, omdat alles al vastligt. Passend bij de nadruk op didactiek levert Follow Up niet alleen boekjes aan, maar veel meer. Op de website (www.follow-up.nu) vind je uitgebreide handleidingen, een forum en filmpjes. Ook zijn er allerlei cursussen te volgen. Daardoor is Follow Up zeer geschikt voor de niet-professionele catecheet; in veel gemeenten is het uiteindelijk lang niet meer (alleen) de predikant die de catechisaties geeft.

Sander Leeffers (Leeuwarden) is zo'n niet-professionele catecheet. United, het jeugdwerk in Leeuwarden, gebruikt sinds een jaar of twee Follow Up. Sander herkent dat de serie geschikt is voor niet-professionals. 'De uitgebreide website is zeer bruikbaar: we gebruiken altijd de handleidingen en de extra ideeën die daarop staan. Tegelijk hebben we natuurlijk ook eigen ideeën. Soms sluit een les opeens niet goed aan bij de leefwereld van de jongeren. Dan

moet je zelf op zoek gaan naar de actualiteit en een andere werkvorm verzinnen, hoewel vanuit Follow Up echt een grote diversiteit aan opdrachten wordt aangeleverd. Pas hadden we een boekje over het Oude Testament, best een pittig onderwerp. Door alle verhalen, vragen en actuele ideeën was het juist een erg leuke module!

Zelf heb ik vroeger catechisatie gehad waarin de catechismus meer centraal stond. Maar dat mis ik niet. Ik vind het belangrijk dat er geloofsoverdracht plaatsvindt, maar ik vind niet dat dat per se via de catechismus moet gaan. Die geloofsoverdracht is trouwens al lastig genoeg; ik merk echt dat ik dat moeilijk vind. Het helpt me dan dat er vanuit de handleiding doelstellingen aangereikt worden; daardoor kan ik zo'n avond gemakkelijker focussen.'

Zeg nu zelf Eén van de grote discussies in catechese-land gaat over de vraag naar de bruikbaarheid van de Heidelbergse Catechismus. In Follow Up bijvoorbeeld worden wel de basiselementen van de catechismus gebruikt (geloof, gebod, gebed) maar nauwelijks de catechismustekst zelf. Er is een jaar of drie geleden een nieuwe methode op de markt gekomen die wel de structuur en teksten van het aloude leerboek volgt: *Zeg nu zelf*. In drie jaar werk je

met je catechisanten de hele catechismus door, met behulp van vragen, Bijbelteksten en een korte uitleg. Het zou goed kunnen dat deze methode vooral geliefd is bij predikanten. Zij hebben graag een grotere vrijheid om zelf de stof toe te kunnen passen en worden liever niet gehinderd door een methode die alles vastlegt. Voor een niet-professionele catecheet is deze methode wellicht toch te beknopt. Voor mij is een vraag bij deze methode of de tekst van de catechismus zich leent om letterlijk als basis van de catechese te dienen. Moet je de structuur van de catechismus niet onuitgesproken op de achtergrond meenemen zonder er expliciet naar te verwijzen? Daarnaast worden in de catechismus niet alle vragen van vandaag besproken. Actuele vragen rond de Bijbel, het bestaan van God, de plek van Christus in het nieuwe leven en het werk van de heilige Geest komen dan in de catechisatielessen niet automatisch aan de orde. Dat lijkt mij een groot nadeel.

Dominee David de Jong (Den Ham): 'Ik gebruik deze methode omdat het me enerzijds een grote methodische vrijheid oplevert en anderzijds omdat ik het belangrijk vind jongeren de gereformeerde leer in haar geheel bij te brengen. Voordat jongeren zelf van

alles gaan roepen, vind ik dat ze gereformeerde leer tot zich moeten nemen. Die is zo gek nog niet! Doordat de les in het boekje kort en fragmentarisch is, kan ik zelf de lijn van mijn les trekken. Andere boekjes ervaar ik al snel als een keurslijf waarin de hele les is voorgescreven en we allerlei preekjes van dominees moeten lezen. Inhoudelijk vind ik het belangrijk in de eerste drie jaar de basis van de gereformeerde leer door te werken. Ik gebruik daar niet altijd de letterlijke tekst van de catechismus voor, maar er zijn wel bepaalde termen die ik jongeren graag aanleer. “Niet door verdienste, maar door genade” bijvoorbeeld; dat is echt belangrijk gezien alle werkhelheid die je bij veel jongeren ziet!”

De Poort In het Groningse Winsum is recent het hele jeugdwerk gereorganiseerd, met als resultaat een combinatie van catechese en club. Het materiaal dat door de gemeente voor gecombineerd jeugdwerk hebben ontwikkeld is gratis te downloaden van de website www.depoortwinsum.nl. Wat bij deze methode opvalt, is de duidelijke lijn aan de hand van de onderwerpen: geloof, gebod, gebed, Bijbel. Die zijn zo in systeem gebracht dat alle jongeren de onderwerpen drie keer aangeboden krijgen. De groepen zijn steeds tegelijkertijd met hetzelfde onderwerp bezig. Ze leren ook allemaal dezelfde Bijbelteksten. Die kunnen zondag in de kerkdiensten terugkomen. Het materiaal van Winsum ziet er doordacht uit, uitgewerkt tot in de puntjes. De werkbladen zijn kant-en-klaar met een heldere lay-out. Er is een

handleiding waarin voor elk niveau voor elke avond alles is uitgewerkt. Daarbij hoort ook een behoorlijk pakket aan extra informatie, zodat catecheten zich kunnen verdiepen in het onderwerp. Het prettige daarvan is dat niet-professionele catecheten niet

‘Het zou jammer zijn

als dat ertoe leidt

dat jongeren toch

vooral op een sociaal

wenselijke manier

over geloof praten’

zelf materiaal hoeven te ontwikkelen, maar dat alles klaarligt. Tegelijk kan het beperkend of zelfs saai worden voor catecheten en te weinig het eigen initiatief van de catecheten stimuleren. De combinatie van catechese en club en het uitgewerkte model kunnen voor een gemeente niet haalbaar of wense-

lijk zijn. Tenslotte is het belangrijk om te bedenken dat deze methode niet theologisch-inhoudelijk vernieuwend is wat betreft ordening van de stof of onderwerpskeuze. Het vernieuwende van deze methode is vooral de schat aan materiaal die is samengebracht: van een memorisatiesysteem tot pakkende voorbeelden, verhalen en quotes per les. Dat is dan weer erg prettig voor de niet-professionele catecheet die niet zoals een predikant zelf over veel informatie beschikt.

In Pernis wordt met deze methode gewerkt voor de jongeren van 18 tot 20 jaar. Eén van de vier mentoren is dominee Dirk Jan van Diggele. Hij geeft aan dat het werken met ‘Winsum’ voor hem een opluchting is: ‘Ik heb geen ordeproblemen meer en jongeren die er eerder ongeïnteresseerd bij zaten, zijn nu veel meer betrokken. Dat kan natuurlijk ook liggen aan de samenwerking met een andere catecheet; het is erg prettig om samen een groep te leiden. Maar het materiaal is ook gewoon goed. Jongeren geven aan dat ze de duidelijke hoofdlijn erg waarderen. Die komt terug in de kerk, doordat ik aan het eind van een blok een kerkdienst aan het onderwerp besteed. Daarnaast is positief dat er iets van jongeren wordt verlangd; elke week moeten ze een Bijbeltekst leren. Voor mezelf is het prettig dat er enerzijds een heldere structuur is; ik kan niet meer doordraven op een onderwerp dat ik zelf heel belangrijk vind. Tegelijkertijd is er nog wel vrijheid en ook dat vind ik prettig werken. Het biedt mij meer ruimte om weer te geven wat ik belangrijk vind dan een volgeschreven boekje. Ik ben er dus erg blij mee en zie ernaar uit om er ook in de andere groepen mee te gaan werken!’

1 Sabine van der Heijden, *RE-visie. Het geheim van succesvol missionair jeugdwerk*. Kampen (Kok), pag. 9.

✚ SAMENVATTING

Geloofsonderwijs is een belangrijke taak van kerken. De afgelopen jaren is er veel materiaal op de markt gebracht voor de catechisaties. Vier vrij nieuwe methodes worden tegen het licht gehouden. Elke methode maakt een eigen keuze wat betreft de verhouding tussen klassieke geloofsinhouden en de toepassing daarvan in de leefwereld van de jongeren. Er is ook een duidelijk verschil in didactische aanpak en in vormgeving. Het maakt uit hoe het jeugdwerk georganiseerd is of een bepaalde methode geschikt is voor een bepaalde gemeente.

Ouder worden, oud zijn

TEKST: SIMON VAN DER LUGT, PREDIKANT EN ROBERT MEIJBURG, GEMEENTELID TE DELFT ///

De gemeente van Delft bestaat uit ongeveer 550 leden. Er zijn zo'n 75 studenten, verder veel gezinnen met kinderen op de basisschool en het voortgezet onderwijs. Ook zijn er veel senioren die volop in het kerkelijk leven staan en genieten van hun pensioen. Er zullen maar weinig kerkleden in Delft zijn die zichzelf als 'oud' zouden bestempelen.

Met enige regelmaat organiseert de predikant samen met een groepje gemeentelieden van wisselende samenstelling themadiensten binnen de gemeente van Delft. Op 10 en 17 oktober jl. waren er twee themadiensten rond het thema 'ouder worden, oud zijn'. De eerste dienst was een leerdienst, de tweede dienst had het karakter van een biduur.

'Wat heb jij geleerd van de oudere generatie? Wat verwacht je nog te leren van ouderen?' De twintigers en dertigers werden tijdens de dienst uitgenodigd om deze vragen te beantwoorden. Zeker, er kwamen mooie reacties: niet alles op je levenspad heb je in de hand, maar van mijn oma heb ik geleerd dat je wel kunt kiezen hoe je met de dingen omgaat. En: 'ouderen kunnen op zo'n ontwapenende wijze getuigen van hun vertrouwen op God. Maar er vielen ook stiltes, die door een twintiger als volgt werden verklaard: 'Ik ga, net als mijn leeftijdsge-noten, weinig met ouderen om, dus ik kan alleen in algemeen heden over hen spreken.' Zo'n opmerking geeft direct aan hoe belangrijk het thema is. De Bijbel

kent aan de oudere mens onder meer veel status en gezag toe. Het is belangrijk om dat te weten en anno 2011 onze ouderen te vragen om hun levenswijsheid over te dragen.

Leerdienst Eerst een indruk van de leerdienst. Oud worden met de Heere mogen we zeker ervaren als een zegen. In Spreuken 16:31 staat: 'De ouderdom is een prachtige kroon, je vindt hem op de weg van de rechtvaardigheid.' De Schepper benadrukt dat deze kroon (beloning?) slechts in het verlengde van Gods geboden ligt. Als je zo oud wordt, dan word je een sieraad voor de mensheid. Dan verzamel je wijsheid, want de weg met God heeft je dan geleerd wat goed-

heid is, trouw en gerechtigheid. Daar mag je God oprecht voor loven met de tekst van Psalm 71: 17: 'God, U onderwees mij van jongs af aan en nog steeds vertel ik uw wonderen.' De psalmist vervolgt met: 'Nu ik oud en grijs ben, verlaat mij niet, o God, zodat ik het nageslacht, elk nieuw

kind, kan verhalen van de macht van uw arm' (vers 18). Ook twintigers en dertigers zullen deze bede direct herkennen als van een

oud(ere) mens. Want als je ervaren hebt wie de Heere is, heb je maar één bede: Heer, blijf bij me, totdat ik U werkelijk ontmoeten zal. Prediker zegt in hoofdstuk 12 treffend: 'Gedenk daarom je schepper in de dagen van je jeugd, voordat de slechte dagen komen en de jaren naderen waarvan je zegt: In deze dagen vind ik weinig vreugde meer.' Het bereiken van een gezegende leeftijd gaat vaak samen met veel aardse ongemakken. Maar God geeft (vaak) ook troost en kracht.

Natuurlijk: wie heilig leeft ontkomt aan veel gevaar. Maar we zijn onderdeel van een schuldige mensheid en dus zal ons allerlei ellende ten deel vallen. De dichter van Psalm 71 weet ervan: 'U hebt mij doen zien veel ellende en nood – laat mij nu herleven, laat mij herrijzen' (vers 20). Zo is ook onze eindigheid een teken van de vloek die God ooit uitsprak na de eerste zonde. Die vloekwoorden zijn actueel en dat blijven ze. Maar de sterke arm van de trouw van God houdt ons op de been, op de weg van het recht. Zo is er veel te vertellen van Gods grote daden. Dat wordt meer naarmate je ouder wordt.

Een week na de leerdienst volgde een biduur. In deze dienst waren er bijdragen van diverse ouderen uit de gemeente. In

*'Wat werkt het
aanstekelijk als
christenen getuigen
van Gods grootheid
in een mensenleven'*

de voorbereiding van deze dienst was een oudere broeder en zuster gevraagd om aan de hand van een voor hen geliefde Bijbeltekst een korte overdenking te geven. Daaruit werd duidelijk dat Gods Woord gedurende een mensenleven aan betekenis wint, bijvoorbeeld psalm 121. Door het overlijden van dierbaren, een afnemende gezondheid, door vereenzaming of nog iets anders worden de bergen gaandeweg een mensenleven hoger. Maar als je van jongs af hebt gezien dat God over je waakt, dan heb je er in de herfst van je leven een rotsvast vertrouwen in dat God voor je zorgt. 'God waakt nu over me en ik heb het vertrouwen dat ik na mijn sterven hier, met Hem verenigd zal zijn,' aldus een ruim 80-jarige zuster.

*'Als je zo oud wordt,
dan word je een sieraad
voor de mensheid'*

Een zuster ging voor in gebed: ze vroeg onder meer om troost en levenskracht bij tegenslag. Dit raakte me, want hierin herkende ik een verschil met veel van mijn gebeden. Ik vraag God of Hij wil afzien van tegenslag: God, wilt U me sparen voor... Maar als je oud bent, weet je misschien wel beter. Een broeder vertelde iets over zijn levensgeschiedenis waarin hij op cruciale momenten Gods inbreng

herkende. En dat was zeker niet alleen bij voorspoed. God gaf rust en vertrouwen bij het overlijden van een kind en in periodes van ernstige ziekte. De jeugd heeft de toekomst? Misschien. Christenen hebben de toekomst? Absoluut! En wat werkt het aanstekelijk als christenen getuigen van Gods grootheid in een mensenleven. Laten we doorgaan met het vertellen van verhalen. En laten we luisteren naar hen die zoveel hebben meegemaakt dat ze met gezag mogen spreken.

**Oud worden is het eindelijk vermogen
ver af te zijn van plannen en getallen;
een eidelijke verheldering van ogen
voordat het donker van de nacht gaat vallen.**

Ida Gerhardt

advertentie

Geloof.nu – Aantrekkelijke catechese

Zoekt u een methode die zowel gericht is op bijbelstudie als op de belangrijke aspecten van de geloofsleer? Geloof.nu is een mooi vormgegeven methode die gebruikt wordt binnen veel gereformeerde kerken met aantrekkelijke opdrachten voor jongeren.

Overzichtelijk, compleet en opbouwend Geloof.nu is een overzichtelijke methode: de lessen hebben een terugkerende, duidelijke opbouw. Daarnaast is Geloof.nu zeer compleet: in de zes jaren van onderwijs komen alle belangrijke onderwerpen van de geloofsleer aan de orde. Opbouwend zijn de opdrachten: er is veel ruimte voor gezamenlijke bijbelstudie en gesprek.

De methode is bedoeld voor zes jaar onderwijs. Het materiaal voor elk leerjaar bestaat uit:

- ▶ Een deel voor catechisanten (€ 9,50)
- ▶ Een handleiding voor de catecheet, plus cd-rom met aanvullende werkbladen (€ 25,-)

Beeldboek Voor catechisanten met een leerbeperking zijn er parallelle beeldboeken gemaakt: vereenvoudigde versies met meer beeldmateriaal en eenvoudig taalgebruik. Beschikbaar zijn Beeldboek 1, 2 en 3. Beeldboek 4, 5 en 6 volgen in de toekomst. (€ 19,50)

Voor meer informatie: www.geloof.nu. Ook kunt u hier voorbeeldmateriaal downloaden.

Buijten & Schipperheijn Motief – Amsterdam

www.buijten-motief.nl – in de boekhandel

Christenen: statusloze mensen

TEKST: BRAM BEUTE, PREDIKANT TE NUNSPEET. SDG /// FOTO: ROELOF VAN LUIT

'Als Degene die wij volgen aan een kruis gestorven is, wat betekent dat dan voor ons? Bijvoorbeeld voor hoe je met anderen omgaat of voor je status?' Mijn catechisanten kijken me wat onzeker aan. Ze snappen niet waar ik het over heb.

We zijn samen nagegaan hoe wonderlijk God in de wereld werkt. Vaak niet door grote zichtbare kracht, maar juist door zwakheid en onaanzienlijkheid. De Verlosser wordt geboren in een achteraflandje van het Romeinse rijk. Zijn wieg is een voerbak. De kraamvisite voor de jonggeboren koning bestaat uit herders en magiërs. Zijn vrienden zijn hoeren en corrupte belastingambtenaren. Hij eindigt aan een kruis. Kapotgeslagen. Tussen de misdadigers. Naakt. Lager kun je niet eindigen.

Status Dat komt mijn catechisanten wel bekend voor. Als je nagaat welke mensen God uitkiest voor zijn plan, zie je hetzelfde patroon. Jakob had het achter zijn ellebogen. Israël was een slavenvolkje uit Egypte. Simson was een hoerenloper en een opschepper. Jeremia was nog maar een kind. In de Bijbel lijkt God zelden de beste mensen uit te kiezen voor zijn werk. God maakt juist keer op keer duidelijk dat Hij er niet van houdt als mensen trots zijn op wat ze kunnen en zich daardoor meer voelen dan anderen. 'Niet de sterkte van soldaten geeft Hem vreugde, vreugde vindt de HEER in wie Hem eren en in wie hopen op zijn liefde

en trouw.' (Ps. 147:10,11) Of zoals de HEER in Jer. 9:23 zegt: 'Wil iemand zich op iets beroemen, laat hij zich erop beroemen dat hij Mij kent.' (Een uitspraak die verschillende keren door Paulus wordt herhaald. Bijvoorbeeld in I Kor. 1:31; 2 Kor. 10:17, Gal. 6:13-14.)

Maar wat betekent dat nu allemaal voor je functioneren als christen? Mijn catechisanten weten heel veel want ze hebben er al jaren catechisatie, jeugdclub en gereformeerd onderwijs opzitten. Maar dit is onbekend. Het ligt niet aan hen. Het heeft in onze Nederlandse christelijke cultuur niet veel aandacht – sterk zijn in zwakte. Afzien van status. Zien hoe God juist onze zwakheden gebruikt in zijn koninkrijk.

Status en positie krijgen gemakkelijk een te grote plek. Ik merk het bij mijzelf. Soms voel ik me overdonderd door een ander: zijn enorme kennis, zijn zekere houding. En ik voel me uitgedaagd daar mijn status met kennis, humor en intelligentie tegenover te stellen. Ook heb de ik neiging uit te kijken naar de complimenten van anderen; ik word daarvan afhankelijk. Dat gebeurt bijvoorbeeld ook als ik preek. In mijn beleving is de

waardering die ik voor de preek ontvang soms belangrijker dan de inhoud van die preek.

Ook in de kerk zijn heel wat zaken die het belang van status en positie lijken te onderstrepen. Je kunt je in de kerk een positie en aanzien verwerven door je inzet voor commissies of christelijke organisaties. En waarom kondigen we in kerkbladen aan wie er zondag preekt, als het in de kerkdienst niet om de dominee gaat? Er wordt in de kerk druk geschreven, geblogd, getwitterd. Er worden preken en lezingen gehouden, boeken geschreven en standpunten uitgedragen. En dat wordt besproken, gewogen, gewaardeerd en

afgekeurd. En wat staat er dan centraal: de eer van God of ook de status van mensen?

In onze cultuur neemt het belang van personen met uitstraling en status toe ten koste van de inhoud van de zaak. Dat gebeurt

op allerlei terreinen: politiek, nieuws, bedrijfsleven, landsbestuur, zelfs in ontwikkelingshulp, enz. Ook christenen kennen hun christelijke BN'ers over wie gesproken wordt op feestjes. Het lijkt me van belang daar niet in

'Ik ben overigens

heel benieuwd wie bij

Jezus de ereplaatsen

ontvangen'

mee te gaan. Christenen zijn statusloze mensen geworden. Dwaas naar de maatstaven van de wereld. Onze status ligt in de Gekruisigde.

Ereplaatsen Als Degene die wij volgen aan een kruis gestorven is, wat betekent dat dan voor ons? Realiseer je: lager dan aan een kruis kan je niet eindigen. Dat vonden de Romeinen. En ook de wet van Mozes zegt: 'Op een gehangene rust Gods vloek.' (Deut. 21:23) Toch zijn christenen leerlingen van de Gekruisigde. 'Een leerling staat niet boven zijn leermeester... Een leerling moet er genoeg mee nemen te worden als zijn leermeester.' (Matt. 10:24,25). Als je je identiteit in Christus zoekt, wordt al het hooghouden van stand en status belachelijk. We hoeven niet bang te zijn ons gezicht te verliezen; dat hebben we allang verloren op Golgota. Ik ben overigens heel benieuwd wie bij Jezus de ereplaatsen ontvangen en aan zijn linker- en rechterhand mogen zitten. Ik veronderstel dat het voor mij volslagen onbekenden zullen zijn. Misschien ook niet, maar dan heb ik

vermoedelijk altijd langs hen heen gegaan. Voor hen zal wel gelden, wat van de knecht van de Heer gezegd is: 'Onopvallend was zijn uiterlijk. Hij miste iedere schoonheid' (zie Jes. 53:2).

In de Middeleeuwen waren er grote kunstenaars. Daarvan getuigen bijvoorbeeld prachtige gebedenboeken met schitterende miniaturen. Toch kennen we de namen van de makers niet. Zij signeerden hun werk niet. Sommige kunstwerken zijn wel ondertekend, maar dan met SDG, Soli Deo Gloria, alleen aan God de eer. De renaissance beoordeelde dat als miskenning van het individu. Maar het was bedoeld om af te zien van eigen status en God alle eer geven. Het is bevrijdend om niet afhankelijk te zijn van wat anderen zeggen en vinden, om je identiteit in Christus te vinden, je te realiseren dat je waardevol bent in Hem. Dat kun je beleven in je gebed, in je gericht zijn op God, maar ook in het samenzijn met broers en zussen. Iedereen heeft ook aandacht, liefde en waardering van mensen nodig. Daar is niets mis mee. Het gaat pas mis als je je waarde ontleent aan status die je boven

anderen stelt. Alsof je waardevol zou zijn omdat jij meer hebt, meer kunt of meer gepresteerd hebt dan anderen. Dat is absurd. In Gods gezin ben je waardevol omdat je er door Christus nu eenmaal deel van uitmaakt, net zoals in een normaal gezin. Dat zouden we elkaar soms best meer mogen laten merken.

Bidden, vasten, geven Hoe kun je leren af te zien van je eigen status? Dat begint bij telkens opnieuw bedenken dat je waarde ligt in Christus. Je bent Gods alles waard. Vervolgens zou je één van de volgende dingen kunnen doen: geef aandacht aan die mensen die niet zo veel aandacht krijgen. Breng daar de lunch of een ander vrij moment tijd mee door. Bid God niet allereerst om kracht of om welslagen van jouw prestatie, maar dat de naaste gediend wordt en God aan zijn eer komt. Vraag je af voordat je je mengt in een discussie wie je precies gaat dienen met jouw briljante inzichten. Ga na wie je wilt uitnodigen op je feesten – degenen die jou ook weer uitnodigen of degenen die zelden voor een feestje uitgenodigd worden? Zie af van statussymbolen als een nieuw mobieltje of een nieuwe directiebureaustoel als je die helemaal niet nodig hebt. Doe juist die uitingen waarmee je God wilt eren – bidden, vasten, geven – zoveel mogelijk in het verborgene zodat je er zelf geen eer voor ontvangt.

Ook schrijven in *De Reformatie* kan zomaar iets zijn om status aan te ontleenen: hopen op complimenten, zichtbaar zijn binnen kerkelijk Nederland. Ik merk dat ik daar niet boven sta. Helaas ben ik met mijn naam al aangekondigd in een vorige *Reformatie*, dus anoniem blijven zit er niet in. Maar toch: SDG!

Geestelijke strijd

TEKST: BAS LUITEN, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE EN PREDIKANT TE ZWOLLE-CENTRUM ///

Deze boekbespreking begin ik met mijn advies. Daarmee zet ik de normale volgorde op z'n kop.

Maar het betreft dan ook een boek dat tegen de stroom ingaat en heel veel onderuit haalt.

Mijn advies is: laat ieder die zich bezighoudt met het opsporen, lokaliseren, aanspreken, identificeren en uitdrijven van demonen alles opzij leggen en eerst dit boek gaan lezen. Datzelfde geldt voor ieder die van een demon werd bevrijd, die nu in angst leeft of er niet nog meer of weer andere demonen in hem zijn. Ik nodig ook ieder uit die gespitst is op buiten-Bijbelse openbaringen, visioenen ontvangt, luisterend bidt, valt in de Geest of door dergelijke praktijken in verwarring wordt gebracht, de inhoud van dit boek te bestuderen en te overwegen. De schrijfster biedt ons een Bijbelse benadering, voluit gebaseerd op het zorgvuldig lezen van het Woord van God. Daarbij beheerst ze de stof op een overtuigende manier. Zij beschrijft historie en praktijk, is kort en bondig. Het boek barst uit zijn kافت van de informatie gecombineerd met zorgvuldige exegeses om alles in het licht van God te plaatsen. Hier kan niemand omheen die ooit nog iets wil zeggen over geestelijke strijd.

Prof.dr. J.W. Maris zegt in het voorwoord dat de lezer zich regelmatig de ogen zal uitwrijven als hij ontdekt wat de praktijken zijn van het zogenaamde bevrijdingspastoraat. Zo verging het mij

inderdaad. Ik had eerder al geschreven dat je demonen niet mag aanspreken omdat God occulte praktijken streng verbiedt. Maar ik zag slechts het topje van de ijsberg.

Welke strijd? De auteur, Els Nannen, brengt vele mensen in beeld die op dit terrein invloed hebben, zoals: Neil T. Anderson, J.C. Blumhardt, W.C. van Dam, John Dawson, John Hofman, Doreen Irvine, Wilkin van de Kamp, E.W. Kenyon, Johan Maasbach, T.L. Osborn, W.J. Ouweneel, M.J. Paul, Leanne Payne, Graham Powell, Derek Prince, Joost Verduijn, C. Peter Wagner, David Wilkerson, enz. Ze beschrijft bewegingen zoals: de New Thought-beweging, Christian Science, de

Volle Evangelie Gemeente, talrijke Pinksterkringen en charismatische bewegingen, Jeugd met een Opdracht, enz. Ook gaat ze terug tot de vroege kerk in de eerste eeuwen na Christus. Toch leest haar boek als de krant, ze verliest zich niet in details maar wijst trefzeker op de centrale gedachten.

Ze laat zien, dat de grondfout al ontstaat bij het lezen van Genesis 3. God wijst daar de mens aan als schuldige. We worden voor de satan gewaarschuwd omdat hij altijd liegt en verleidt en ons

wil verslinden, maar nergens wordt hij de figuur waarachter wij ons met onze schuld kunnen verschuilen. Bevrijdingstheologen zien dat anders. Zij geven de satan de schuld van de zondeval en zien de mens meer als slachtoffer. Zodoende ontstaat er een heel andere geestelijke strijd, niet tegen onze oude mens, maar tegen de satan die overal in zit. Onze zonden, waarvoor wij verantwoordelijk zijn, worden aan demonen toegeschreven. In plaats van bekering is uitdrijving nodig. Zo wordt de satan een hoofdfiguur en hij niet alleen. Omdat hij als slechts een gevallen engel niet alomtegenwoordig is, bedient hij zich van een netwerk van lokale demonen om de hele wereld in zijn greep te houden. Die moeten nu allemaal opgespoord en overwonnen worden in de naam van Jezus. De lezer wrijft inderdaad zijn ogen uit als hij ontdekt wat hieruit allemaal is ontstaan. Ook lichamelijke pijn en psychische ziekte worden toegeschreven aan lokale demonen, in plaats van genezing wordt uitdrijving toegepast. Vanuit de psychiatrie is deze benadering met klem bestreden, terecht maar niet altijd overtuigend. Want niet alles in de geest van een mens kan medisch geduid of verklaard worden, en als de wetenschapper dat toch probeert, valt hij in zijn eigen zwaard. Sterker en meer basaal is het verweer vanuit de Schrift: houdt u aan wat geschreven staat (1Kor.4:6)! Het is dwaasheid om de

*'Het is dwaasheid om
de duivel te willen
overwinnen, want die
is al overwonnen aan
het kruis op Golgota!'*

duivel te willen overwinnen, want die is al overwonnen aan het kruis op Golgota! De vraag is of je Jezus aanvaardt als je Verlosser en als Koning in je hart. Daarbij moeten we op onze hoede zijn voor de verleider, maar nergens in de Bijbel krijgen we de opdracht hem op te zoeken en uit te roken. De geestelijke strijd is primair die van de Geest tegen ons eigen vlees.

Welk Woord? Onthullend is ook het onderscheid in de Bevrijdingstheologie tussen het geschreven en het gesproken Woord van God. Jezus is het Woord, dat in de Bijbel staat geschreven. De Geest zorgt daarnaast voor het gesproken Woord, dat allerlei concrete aanwijzingen en actualiteiten kan bevatten, zo wordt geleerd. Deze dwaling is al zo oud als Pinksteren, dat er twee wegen zouden zijn waarlangs God tot ons komt, dat Zoon en Geest worden gescheiden. Wij geloven dat de drie-enige God (Vader, Zoon én heilige Geest) in de Zoon tot ons komt. De Geest werkt niet zelfstandig naast de Zoon, Hij gaat uit van de Vader én de Zoon. De auteur schetst praktijken waaraan geen grenzen meer lijken te bestaan. In de geestelijke strijd worden dan vooral aanwijzingen opgevangen over demonen, waarvan gedacht wordt dat ze overal in aanwezig zijn. Ze worden in de Bijbel ingelezen, ze worden verondersteld in families en in generaties. In het ontvangen van dromen en visioenen proberen mensen te ontdekken in welke zonden de voorouders gebonden waren. De auteur toont aan dat de Schrift daar geen aanleiding toe geeft, integendeel, het gebeurt allemaal op basis van onjuiste vooronderstellingen. Zo ontstaat een

heel ander geestelijk leven, het is satan die de aandacht krijgt en die daar met zijn misleiding zelf voor zorgt. Terwijl er staat dat we hem geen voet moeten geven, geen enkele plek. We moeten de verleider weerstaan net als in het paradijs. We mogen hem niet overschatten, ook niet onderschatten, maar vooral niet on-Bijbels benaderen.

Daarbij gaat de schrijfster ook in op de verhouding Oude Testament – Nieuwe Testament, op het verschil in Gods zegeningen. Toen waren ze vooral materieel, nu vooral geestelijk, in Christus. Daarom mogen we toezeggingen van welvaart in het OT niet zo maar vertalen naar een recht op genezing of gezondheid nu.

Graag zou ik in de volgende druk een tekstregister zien! Een boek dat zoveel exegese bevat zou ook die ingang moeten hebben.

Welke vrijheid? Het ware pastoraat is bevrijdend bij uitstek, zo toont de auteur aan. Niet doordat de werken van de satan nu al worden gestopt, maar doordat Jezus koning wordt in het hart. Hij maakt ons vrij, door zijn sterven en opstaan, en stelt ons recht voor God. Daartegenover ontstaat er geen enkele vrijheid door in gesprek te gaan met demonen. Nannen laat zien hoe boodschappen van boze geesten meestal geloofd worden en waar dat toe leidt. Heel bizar, want het zijn leugengeesten! Ook wordt de hulpvrager, die als medium wordt gebruikt, daardoor voor het eerst of nog eens extra gebonden. Het boek is één doorlopende weerlegging van deze praktijken. Exorcisme behoort niet tot de geestelijke wapenrusting die God ons geeft (Ef. 6:10-17).

Buitengewoon leerzaam is hoe Nannen de achtergrond van het bevrijdingspastoraat blootlegt. Ze toont aan dat veel teruggaat op positief denken, proclameren en visualiseren, praktijken die met christelijk geloof niets te maken hebben maar er wel mee worden vermengd. Ze zetten de Christus op afstand en nemen de unieke vrijheid juist weg.

Door de onthulling van allerlei dwalingen werkt dit boek bevrijdend, tegelijk is het een weldadig bad in de gereformeerde theologie.

*Naar aanleiding van Els Nannen, **Waarlijk vrij? Bevrijdingspastoraat in het licht**. Kampen (Uitgeverij Voorhoeve), 2010. Paperback 473 blz., prijs € 29,50 ///*

Catechese: om het leven te leren

WIST U NIET DAT IK IN HET HUIS VAN MIJN VADER MOEST ZIJN?

HIJ REISDE MET HEN TERUG NAAR NAZARET EN WAS HUN VOORTAAN GEHOORZAAM.

Lucas 2 : 49b, 51a

Catechese thuis en in de kerk is er ter voorbereiding op een zware taak in de wereld. Het is catechese in oorlogstijd: we maken de jeugd klaar om ten strijde te trekken (Psalm 110:3). Niet dat we onze catechisanten bang moeten maken voor een boze wereld. Als ouders en catecheten mogen we ze ook leren hun hart aan de Heere te geven en met open ogen en oren door de wereld te gaan om Hem overal te herkennen (LvK 479:4). Maar als we doen alsof alles koek en ei is in die wereld van God, of zelfs maar in de kleine wereld die kerk heet, en niet minstens zo vaak strijd en moeite, bewijzen we onze kinderen een slechte dienst.

Ooit hadden ze een medecatechisant, in de synagoge van Nazaret en soms in de tempel van Jeruzalem. We zien Hem daar als een jongen van twaalf, in een kort verhaal waarvan moeder Maria de bron zal zijn geweest (zie vs. 51b). Lucas sluit er zijn geboortegeschiedenis mee af. Het is de enige anekdote uit de kindertijd van onze Heer. Daarom zijn we extra benieuwd. Maar Lucas' verhaal laat veel zaken open en dat heeft geleid tot allerlei veronderstellingen. Hoezo was het zijn eerste tempelreis? Met twaalf jaar als *bar mitswa*, zoon van de wet? Als dat zo was, waarom legt Lucas dan voor de Romein

Theofilus (1:3) niets uit, zoals in 2:22-24? Wat zeker is, is het antwoord van de jongen aan zijn moeder en de afloop van het verhaal: 'Wist u niet dat Ik hier hoor, in het huis van mijn Vader?' (49b) en 'Hij reisde met hen terug naar Nazaret en was hun voortaan gehoorzaam (51a).' Met andere woorden: Hij claimt met nadruk de tempel, met zijn catechese, als zijn thuis, maar toch voegt Hij zich in de gehoorzaamheid van een gezin en een timmerbedrijf in Nazaret. Een opvallend contrast! Heel diep laat Hij ons en onze jeugd zien wat catechese wil zijn. Waar had Hij het nu beter dan die uren of zelfs dagen als leerling in Vaders huis (46)? Zijn inzicht en zijn antwoorden stralen (47). Maar hoezeer Hij daar thuis is, zijn opdracht ligt toch elders: in de wereld die weer Vaders huis moet worden. Dus gaat Hij mee terug naar die wereld en buigt zich onder het gezag van vader en moeder in gezin en werkplaats.

Zo ging de groei door van Gods heilig kind Jezus, in wijsheid (40, 52a), voor die ontzaglijke taak – Golgota, Pasen – waardoor Hij onze catechese mogelijk maakte en inhoud gaf: samen om tafel in huis en kerk met Vaders Woord, om het leven te leren, want er is nog een wereld te winnen voor Hem.

Gods heilig kind Jezus is thuis in de tempel, het huis van zijn Vader. Maar zijn opdracht ligt in de wereld die weer Vaders huis moet worden.

Menselijk verstand en goddelijke wijsheid

TEKST: ROB VAN HOUWELINGEN, HOGLERAAR NIEUWE TESTAMENT AAN DE TU IN KAMPEN ///

'Ik loof U, Vader, Heer van hemel en aarde, omdat u deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt gehouden, maar ze aan eenvoudige mensen hebt onthuld. Ja Vader, zo hebt U het gewild'

Matteüs 11:25-26; Lucas 10:21.

Het is voor christenen een pijnlijke ervaring dat veel moderne intellectuelen niets met het geloof hebben. Zij kunnen Gods geopenbaarde waarheid moeilijk rijmen met hun menselijk denkvermogen, of ze komen nooit verder dan hun wetenschappelijke scepsis.

En dan is het extra pijnlijk te horen hoe Jezus zijn Vader om deze reden prijst. Lucas vertelt zelfs dat Jezus, vervuld van de heilige Geest, begon te juichen. Natuurlijk is het prijzenswaardig wanneer de waarheid aan eenvoudige mensen onthuld wordt, maar waarom houdt God dit geheim verborgen voor wijzen en verstandigen? Bij die ongemakkelijke gedachte staan wij niet meteen met Jezus mee te juichen.

Onze moeite met een juichende Jezus heeft te maken met het feit dat ons gezonde verstand niet goed spoort met wat wij van God denken te begrijpen. Dat geldt voor iedereen, maar vooral bij intellectuelen kan de spanning zo hoog oplopen dat er een soort geloofsblokade ontstaat. Een drietal punten van overweging om de verhouding tussen menselijk verstand en goddelijke wijsheid enigszins te ontspannen.

Persoonlijke ontmoeting Bedenk allereerst dat degene die dit zegt Gods

wijsheid in eigen persoon is. Eeuwenlang bleef namelijk verborgen wat nu door Jezus van Nazaret wordt onthuld. Geen heidense filosoof of Joodse schriftgeleerde heeft kunnen bedenken wat wel naar voren werd gebracht in onbetekende plaatsjes als Chorazin, Betsaida of Kafarnaüm. En juist mensen van eenvoudige afkomst, Galilese vissers, mochten daarvan de voornaamste getuigen zijn. In de persoonlijke confrontatie met Jezus Christus, zoals Hij door God in Israël werd gepresenteerd, bleken allerlei mensen, ook wijzen, plotseling eigenwijs en verstandige mensen onverstandig. Binnengaan in het Koninkrijk is zo kinderlijk eenvoudig, dat velen het domweg over het hoofd zien.

Wat is dan zo eenvoudig en tegelijk zo moeilijk? Gods 'welbehagen' of 'welwillendheid' (Grieks: eudokia). Jezus zegt dat de Vader het niet anders heeft gewild: Hij bracht in Betlehem zijn Zoon ter wereld. Engelen barstten die nacht uit in gejuich: wat een onthulling! Zij waren ons voor. God meent het goed

met mensen; Hij heeft immers de wereld lief. Dat zou ieder mens tot bewondering moeten brengen. De Vader, Heer van hemel en aarde, wil niet slechts in Israël maar overal geprezen worden.

Anders dan verwacht Vervolgens: dit is onderdeel van de communicatie tussen Vader en Zoon, waarbij wij als Bijbellezers mogen meeluisteren. Voor Jezus had God geen enkel geheim, maar voor ons houdt zijn wijsheid iets ondoorgroenlijks, dat ons mensenverstand te boven gaat, of dwars tegen onze verwachtingen indruist. Bij Paulus zien we hoe dat in zijn apostolaat werkte. Hoewel hij een gedegen theologische opleiding had, kon hij tegenover de Korintiërs niet concurreren met allerlei rondreizende Joodse wonderdoeners of met de zogeheten sofisten, welbespraakte Griekse wijsheidsleraars. Niet omdat hij niet slim genoeg was, maar vanwege zijn merkwaardige boodschap. Hij verkondigde een Gekruisigde, voor Joden aanstootgevend en voor heidenen dwaas.

Mensen zijn vaak te eigenwijs om van iemand anders te accepteren wat ze niet zelf hadden bedacht. Dat geldt ook met betrekking tot Gods wijsheid. Maar het dwaze van God is wijzer dan mensen, schrijft Paulus, en het zwakke van God is sterker dan mensen (1 Kor.1:21-25). Als gevolg hiervan konden niet veel Korintische gemeenteleden naar menselijke maatstaf wijs, machtig of voornam genoemd worden. 'Maar wat in de ogen van de wereld dwaas is, heeft God uitgekozen om de wijzen te beschamen; wat in de ogen van de wereld zwak is, heeft God uitgekozen om de sterken te beschamen' (1 Kor.1:27).

Ontvankelijkheid Hiermee is tenslotte niet gezegd dat alle gelovigen hun verstand op nul en hun blik op oneindig moeten zetten. Soms kun je er met je verstand niet bij, soms bijna wel. Door

de eeuwen heen zijn er steeds ook christelijke denkers en geleerden geweest, zoals Augustinus, Thomas van Aquino of C.S. Lewis. Men blijft voortdurend streven naar verdiept geloofsinzicht, volgens de beroemde uitspraak van Anselmus: 'Het geloof is op zoek naar het intellect'. Geloven als zodanig is echter niet het resultaat van intellectuele inspanning; het is een houding van God zoeken in ontvankelijkheid.

Juist zo'n houding is – generaliserend gesproken – voor intellectuelen moeilijker dan voor laagopgeleiden. Wie in het leven gewend is te 'scoren' door rationaliteit en daarin steeds bevestiging heeft gevonden, zal het lastig vinden om dat op een bepaald gebied, namelijk wanneer het om geloven gaat, los te laten. Soms botst het rationele van het verstand dus op het relationele van het geloof, maar niet als een ijzeren wetma-

tigheid. Hoe kan een mens ontdekken dat geloof en verstand met elkaar te verbinden zijn? Hoe leren we minder eigenwijs te worden? Hoe komt het tot bewondering voor Gods wijsheid? In de persoonlijke ontmoeting met Christus, zoals Hij aan ons wordt gepresenteerd in de Bijbel. Meteen na zijn juichkreet nodigt Jezus iedereen, zeker de zoekers, dan ook uit om bij Hem te beginnen: 'Kom allen naar Mij toe, jullie die vermoeid en belast zijn, en Ik zal jullie rust geven' (Mat.11:28). Rust om Gods wijsheid voor altijd te prijzen!

Dit artikel zal worden opgenomen in een boek dat later dit jaar verschijnt bij uitgeverij Buijten & Schipperheijn te Amsterdam, onder de titel: *Niet te geloven! Ongemakkelijke teksten van Jezus* (red. Rob van Houwelingen en Reinier Sonneveld).

advertentie

Catechisatie ouderwets? Follow Up! brengt geloven dichterbij

De kerk is niet vanzelfsprekend aantrekkelijk voor jongeren. Er zijn zoveel andere leuke tijdsbestedingen! Hoe krijg je ze ooit warm voor iets als catechisatie? **Follow Up!** is een vernieuwende catechesemethode die bijbelse onderwerpen relateert aan wat hen bezighoudt.

Follow Up! bestaat uit 32 lesboekjes voor jongeren van 12-19 jaar. Veel aandacht is besteed aan vormgeving. De opdrachten zijn uitdagend: het is moeilijk op de vlakte te blijven of je afzijdig te houden. Op www.follow-up.nu kan de catecheet handleidingen en beeldfragmenten downloaden. Tevens is er een forum en een vraagbaak.

Meer informatie? – Een **Follow Up!** lesboekje kost €6,95. Catecheten krijgen voor €12,50 per jaar een account om handleidingen en ander hulpmateriaal te downloaden. Een proefexemplaar? Kijk op www.follow-up.nu of bel 020-524 10 10.

Nieuw! He Lives! voor 10- en 11-jarigen

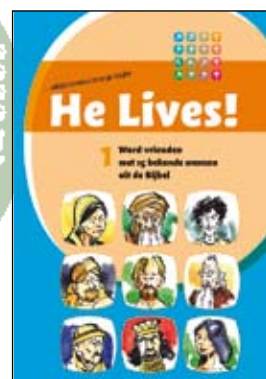
Speciaal voor 10- en 11-jarigen is er nu de nieuwe reeks **He Lives!**

Een bijbelstudie-doeboek voor kinderen in groep 7/8. Om te gebruiken op club, zondagschool, school of thuis. Rijk geïllustreerd en met leuke opdrachten. €11,95

Buijten & Schipperheijn Motief – Amsterdam

www.buijten-motief.nl – in de boekhandel

Wanneer is een catecheseles geslaagd?

TEKST: HANS MEERVELD, DOCENT CATECHESE ///

Er zijn catecheten die hun les zorgvuldig voorbereiden. Ze hebben een nauwkeurig uitgewerkt lesplan gemaakt met een goede opbouw en verschillende werkvormen. Dan komt het moment waarop de les uitgevoerd moet worden. Het gaat goed tot een catechisant opeens een opmerking maakt die niets met het onderwerp te maken heeft, maar waarvan je als catecheet merkt dat het belangrijk is voor die catechisant. Als je er op ingaat, blijft er niets van je lesplan over. Als je het niet doet, heb je mogelijk een gouden moment laten liggen. Wat doe je in zo'n situatie? Kan een les geslaagd zijn als je je plan niet hebt kunnen uitvoeren? Vast wel. Wat nogal eens voorkomt is dat de les in de werkelijkheid gericht is op een groepje in de groep. Dat zie je als nauwkeurig waarneemt hoe het gaat. Het zijn soms maar twee of drie catechisanten die wel tachtig procent van de antwoorden geven. En het zijn vaak goede antwoorden, want deze catechisanten vinden het interessant wat er behandeld wordt. En de anderen? Die zijn stil, maar ondertussen communiceren ze onderling op een manier dat de catecheet het niet merkt. Misschien een geslaagde les in de beleving van de catecheet, want hij kon op een hoog niveau de stof overbrengen, maar het is de vraag of dit een geslaagde les genoemd kan worden.

In een les met 14-jarigen, die niet zo gemakkelijk over hun eigen geloof praatten, was het onderwerp het gebed. De aanpak was zo boeiend dat sommigen vol overgave het embleem van de plaatselijke voetbalclub op het werkblad tekenden of een of andere cartoonfiguur. Maar ondertussen luisterden ze wel. Dat merkte je aan de rake opmerkingen die ze zo tussendoor maakten. De vraag was hoe het er voor stond met hun eigen bidden: sommigen deden het dagelijks, anderen vergaten het vaak en er was een die hoogstens één keer per maand voor zichzelf bad. Aan het eind kwam de opdracht om aan de hand van een bepaald schema een eigen persoonlijk gebed te schrijven. Het was een paar minuten echt stil en je zag ze geconcentreerd schrijven. Ook de nauwelijks-bidder deed mee. Het hoefde niet, maar na wat aandringen was er een catechisant die wilde voorlezen wat hij had geschreven. Wat een eerlijk gebed! Een mooi slot van een les die echt niet perfect verliep. Maar de les was wel geslaagd.

KERKEN IN HILVERSUM GAAN NAUWER SAMENWERKEN

Op 2 januari 2011 werd in een gezamenlijke dienst van de gemeentes van de Schuylhofkerk (GKv), van de Pniëlkerk (CGK) en van de Rehobothkerk (CGK) een intentieverklaring ondertekend door de drie kerkenraden. In die verklaring spreken de kerkenraden uit dat zij de bestaande samenwerking verder willen gaan uitbouwen, om per 1 januari 2013 als één kerk (samenwerkingsgemeente) naar buiten te treden. Als sinds 2001 werken de drie kerken nauw met elkaar samen. In de zomerperiode en op de christelijke feestdagen worden gezamenlijke diensten belegd. Sinds 2009 worden de catechisaties gezamenlijk gegeven in het gebouw van de Schuylhof. De dienst in 2010 waarin jonge gelovigen uit de drie kerken belijdenis deden, op Pinksteren, was een gezamenlijke dienst waarvoor werd uitgeweken naar de Bethlehemkerk. In 2010 werden door de predikanten tweemaal series van drie leerdiensten voorbereid, die beurtelings in de drie kerken werden gehouden. Op het gebied van evangelisatie en diaconaat wordt ook nauw samengewerkt. In de dienst ging ds. Klaas de Vries (GKv) voor. In zijn preek liet hij zien hoe door bescheidenheid en nederigheid eenheid kan ontstaan en bewaard kan worden. Die bescheidenheid en nederigheid leert Jezus Christus ons in zijn eigen leven. Door zijn voorbeeld te volgen komt er ruimte om eerzucht achter je te laten. Eerzucht maakt eenheid kapot en in de geschiedenis van de kerk is daar maar al te vaak een voorbeeld van te vinden. Na de dienst was er een ontspannen ontmoetingsmoment. Nadere info: ds. Willem van 't Spijker, 035-6310220, wvants@kpnmail.nl

BIDDE OM DE AANWEZIGHEID VAN GOD TIJDENS DE GENERALE SYNODE VAN 2011

Op 29 januari start de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Tijdens deze periode van vergaderen worden zaken besproken die van belang zijn voor onze kerken. Synodeleden zullen soms voor moeilijke dilemma's gesteld worden.

Voorafgaand aan de vergaderingen willen we als kerken daarom de zegen en wijsheid van God vragen over dit werk. Daarvoor wordt een speciale kerkdienst belegd in Harderwijk. Iedereen is welkom tijdens deze bidstond. Zo willen we als kerkleden gaan staan rondom de synode en tegelijk uitspreken dat we het verwachten van God. Om iedereen de gelegenheid te geven dit mee te beleven, wordt de dienst op vrijdag 28 januari om 19.30 uur live uitgezonden via www.opkijken.nl.

Geheel nieuw in de verslaggeving rondom de synode is het synodejournaal. Na afloop van de vergaderingen wordt de voorzitter bevraagd over de genomen besluiten. Dit interview is te zien via internet. Zo blijft iedereen op een snelle en eenvoudige manier op de hoogte van het synodewerk.

Op zaterdag 29 januari is de eerste aflevering van dit bijzondere journaal. Op die dag zullen de afgevaardigden voor de synode het moderamen kiezen. Na afloop van de vergadering wordt de nieuwbakken voorzitter geïnterviewd. Dit gesprek met de voorzitter is vanaf 20.30 uur te bekijken en downloaden via www.opkijken.nl. In de daarop volgende zondagse dienst kan dit beamed worden.

PERMANENTE EDUCATIE PREDIKANTEN 2010-2011

De Theologische Universiteit Kampen (Broederweg) is overtuigd van het belang van levenslang leren. Met dit derde jaarprogramma is Permanente Educatie uitgegroeid tot een volwaardig onderdeel van het onderwijsaanbod. In de brochure Permanente Educatie 2010-2011 wordt dit cursusaanbod verder toegelicht. In het voorjaar 2011 staan op het programma: Gereformeerde spiritualiteit, Practicum Liturgiek en Masterclass. In de Permanente Educatie is gekozen voor drie aandachtsgebieden: actuele theologie, cultuur en context en competenties. De Theologische Universiteit kan vooral op het eerste en derde terrein haar expertise aanbieden. Voor het andere terrein en het ontwikkelen van specifieke competenties hebben we

samenwerking gezocht met partners. De modules zijn toegankelijk voor hen die een theologische opleiding achter de rug hebben of zich in de theologie verdiepen.

Nieuw in het programma 2010-2011 zijn het Practicum Liturgiek, de Masterclass (topcolleges door gerenommeerde docenten) en de training Gemeenteopbouw. Deze laatste training wordt gegeven door Marius Noorloos. Hij heeft als gemeentetrainer een uniek programma ontwikkeld, waarin geloofs- en gemeentepopbouw nadrukkelijk op elkaar betrokken worden.

De Theologische Universiteit beschouwt dit cursusaanbod als een belangrijke dienst aan de kerken. Naast deze Permanente Educatie wordt ook vanuit het kennisplein AKZ+ theologisch onderwijs aangeboden aan een breder publiek. De leden van de projectgroep merken

UIT DE KERKEN ///

Beroepen

Te Beverwijk, Zevenbergen en Hoek: kandidaat J.F. Harmanny te Kampen.

Beroepbaar:

Kandidaat S.M. Greving te Leeuwarden, tel. 058-2162998 e-mail: sietse@solcon.nl.

Preekconsent

verleend aan **D.C. Meijer te Rotterdam**, voor de duur van twee jaar. Hij is bereikbaar voor preekverzoeken op het e-mail adres: rikbenik@gmail.com

Ontheven

Bergschenhoek - De classis Rotterdam heeft aan ds. J.L. Beuving te Bergschenhoek per 1 januari 2012 ontheffing verleend. De predikant blijft beschikbaar om in kerkdiensten voor te gaan.

Aangenomen

Naar BunschotenWest: M.K. Drost te Harderwijk.

GKv Samenkomsten Ameland

Van 22 april t/m 30 oktober 2011 gaat de cie. Ameland D.V. weer zondagse samenkomsten organiseren op Ameland. Predikanten en broeders die met vakantie naar het eiland gaan, en willen voorgaan in de samenkomsten, graag opgeven voor 3 april 2011 bij secr. J. Holtvoort tel. 0529-485523/ 06-38910647 e-mail: j_holtvoort@hetnet.nl

op dat de meeste deelnemers aan PEP met nieuw elan terugkeren in de praktijk van het gemeentewerk. Zo mag dit project een gezonde bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de gemeente van Christus.

Zie ook www.tukampen.nl.

OUDER WORDEN: NIEUWE UITDAGINGEN

Centrum-G, het Dienstencentrum van de GKv, ontwikkelde nieuwe producten om gemeenten te stimuleren een visie op 'ouder worden' te formuleren.

In de maatschappij is sprake van vergrijzing en ontgroening. Wat betekent dit voor de kerk? Hoe gaan we met ouderen om - en hoe herkennen we Gods gaven in hen?

Centrum Dienstverlening ontwikkelt sinds kort producten om gemeenten te helpen hun visie op ouder worden aan te scherpen. In onze producten staat de overtuiging centraal dat ouderen waardevol zijn in de gemeente. Zie ook begeleidingstraject, gemeenteavond, ontmoetingsavond op gemeenteopbouw.centrum-g.nl en het artikel Ouderen in de kerk op www.gemeentevandaag.nl.

SPECIALE AANBIEDING

Neem nu een jaarabonnement op De Reformatie voor 2011 en ontvang een boek naar uw keuze gratis. Een jaarabonnement bestaat uit 22 nummers, loopt van 1 januari t/m 31 december en kost € 49,95 (studenten € 19,50).

Uw kunt kiezen uit de volgende boeken:

- **Brieven aan een atheïst** - David Robertson
- **De God die ik niet begrijp** - Christopher J.H. Wright
- **De kerk die leeft** - Aad Kamsteeg
- **Het zoontje van de dominee** - Katherine Paterson
- **Over dopen** - Adrian Verbree
- **Zonder twijfel** (biografie over Piet Jongeling) - Herman Veenhof

Aanmelden via www.dereformatie.nl

Symposium Schuldhelp

Zaterdag 12 februari 2011 | Veenendaal

Voor predikanten,
oudsten, diakenen en
diaconale vrijwilligers

Georganiseerd
door

SchuldHulp
Maatje

Samen lukt 't...

Voor info en aanmelden www.ea.nl

HONGER naar Echtheid?

Volg in 2011 de
hele **bijbelcursus**
OT/NT vlak bij
u in de buurt!

www.TCkerkadvis.nl

De kerk rouwt

want de Redeemed Gospel Church in Nairobi (Kenia) heeft de afgelopen maand opnieuw tientallen mensen moeten begraven, die stierven aan de gevolgen van aids. Dit is de kerk, dit zijn wij. Waar één lid lijdt, daar lijden alle leden mee. Help de kerk, omdat je er zelf deel van uitmaakt. Steun Tear en geef lokale kerken de kans om in hun eigen omgeving lijden te verlichten.

www.tear.nl Bank 41 400

tear
tegen armoede